

KANCELLARYJA (150) *sb f*

k- (120), c- (20); -11- (136), -1- (4).

Pierwsze i drugie a. oraz e jasne (w tym w pierwszym a 6 r., w drugim a 2 r. błędne znakowanie), końcowe a pochylone.

sg *N* kancellaryjã (25). \diamond *G* kancellaryjéj (87), kancellaryi (7); -i *Diar* (5); -éj : -i *ActReg* (6 : 2); ~ -éj (55), -(e)j (32). \diamond *D* kancellaryjéj (1) *SarnStat*, kancellaryi (1) *Diar*. \diamond *A* kancellaryją (5). \diamond *L* kancellaryjéj (18), kancellaryi (2) *Diar*, *Calep*; -éj (9), -ej (2), -(e)j (7); -éj : -ej *SarnStat* (6 : 2). \diamond *pl N* kancellaryj(e) (3) [zapis: -ę]. \diamond *G* kancellaryj (1) [zapis: -iy].

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w.

Urząd redagujący na piśmie dokumenty, listy i inne akta prawne; pomieszczenie, w którym ten urząd działa; cancellaria Mącz, Cn; grammatophylacium, tablinum Mącz (150) : Diar 95; UstPraw B2v [3 r.]; RejZwierz aa4, 100v; Tablinum, alias Grammatophilatium, Cancellária/ Piłarska yzbá. Mącz 438a; PaprUp L3v; ActReg 158 [2 r.]; Plác ná Káncellárią w Nurze. NA zbudowanié Káncelláriiéy Ziemłkiéy/ pozwalamy plácu w Nurze w Ołtrowiéy. SarnStat 741; A w tákowéy kauzie wolno będzie delátorowi/ álbo áktorowi wziąć pozew z którójkolwiek Káncelláriiéy/ który/ choć pod iedną pieczęcią/ ważny bydź ma. SarnStat 1202, 1153, 1154, 1309.

Wyrażenie: »pisarz z kaneelaryjej, w kancellaryi« (1 : 1): stámtąd [z klasztoru] go zálie Miedzylefki piłarz s Kánceláryey wzywał y wdádził do dworu Bifikupiego *BielKron* 403; Archigrammatei – Piłsarze przedniejłzij w Cancellarij. *Calep* 89b.

Zestawienia: [»kancelaryja grodzka«: po ktorym chodzą na wierzch tej bramy, gdzie jest kancelaryja grodzka. *LustrPłoc* 1572/162.]

»miejska kancellaryja« (1): W tey liczbie poczytáją Kfyęgi z Mieyłkiey Cancelláryey vkázáne zá wyznánim Sędzięgo álbo Piłárzá iz Mieyłkie łą. *GroicPorz* y3.

»kancellaryja ziemska« = *cancellaria terrestris JanStat* (8): Piłarz z Komorniki może łádzić o záłtáwy/ y pieniádze może łkázác w Kánceláryą zyemłką połóżyć *UstPraw* H; POSSESSIAE, y dóbra/ y pieniádze *dotalitij nomine*, Káncellária Ziemłka trzyma áże do obręczenia. *SarnStat* 636, 634, 741, 746, 919, 1153, 1154.

a. *Najwyższy urząd centralny w państwie, osobny dla Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego; officina diplomatica a. scribendorum et obsignandorum diplomatum Cn* (120) : *ComCrac* 12v, 13; Siła się tego już z kancelaryji wydało, co obraża prawo pospolite *Diar* 73; A inych wzytkich przywilejow wyczytać nie chcemy na ten czas, ktore wyszły z kancelaryji ku szkodzie Rzeczypospolitej *Diar* 74, 73 [2 r.]; Kánclerz z Podkánclerzym liłtow tobie przeciwnych z Kánceláryey wydáwác niemáią. *UstPraw* A4v; Ale miełzczánie/ żydzi/ y inšzy ludzye półtronni/ cí máią pláćić wedle woley Kánceláryey náłzey. *UstPraw* H2, A4v, F2v [2 r.], H2, K2; *LeszczRzecz* A3; *KochWr* 37; Mandaty niesłuszne z Cancellaryei naszey bywaią wydane częgo na potym pilnie PP Canclerze dogłędac máią *ActReg* 46, 104, 122, 156, 174, 182; *KochAp* 12; *JanNKar* A4; á drugą pięćdziesiąt tysięcy przywianku Kró: Iéy M. małżonce náłzey nieomiełzkále wydác z Kánceláriy náłzych róskázemy. *SarnStat* 26; Káncellária będzie náuczóná o náznáczeniu czáfów Séymowych, y o Séymie Szrodzkim, Kolłkim, y Piotrkowłkim. *SarnStat* 30; Séymowé rzeczy do Kánceláriiéy,

á Ziemfkié, w Ziemfkié Actá wpifane bydź máią. *SarnStat* 146; ZYdowie będą płáćić lifty/ wedle fźacunku y woléy Káncelláriiéy náłzéy. *SarnStat* 261; Z ftrony práwá Duchownégo, y zftrony Iurifidiciéy Woiewodzéy, Márfzałkowfkiéy, á także Káncelláriiéy, [...] gdyby miály bydź przykłády przytaczáné, bárzoby fie mušíała rzecz wyćiągnąć y rozfźérzyć. *SarnStat* 1263, *6v, 5, 31 [2 r.], 33, 51 (51).

W charakterystycznych połączeniach: kancellaryja nasza (35); do kancellaryi podany, wpisany (wpisano ma być) (4); z kancellaryjej (wy)da(wa)ć ((wy-, na-)da(wa)ny) (16), wyniść (4); przez kancellaryją dawany; jurysdykcja kancellaryjej, prawo (4), zwyczaj; wedle wolej kancellaryjej (4), wedle szacunku.

Wyrażenia: »księgi kancellaryjej« = libri cancellariae JanStat [szyk 13 : 1] (14): Gdyby kto chciał w kfięgi Káncelláryey náłzey wwiefć Liſth Commiſfárki *UstPraw* 12v, 12v; Grániczné lifty niech będzie wolno do kſiąg Káncelláriiéy w wodzić. *SarnStat* 845, 321 [3 r.], 328 [2 r.], 329 [4 r.], 845, 1197.

»listy kancellaryjej« (2): NA rozgrániczenie ziem/ Woiewództw/ y Powiátów wysfzyéy opifánych/ náznáczymy w tym roku przez lifty Káncelláriiéy náłzéy Komifſarze oſoby pewné *SarnStat* 1184, 326.

»metryka kancellaryjej« (3): METRYKA KANCELLARIIEY. Káncelláriiéy kſięgi, które Metryką zowá, nic nie wazá ku dowodowi ná máiętnoſci. *SarnStat* 328, 1306, 1309.

»pieczęć kancellaryjej« (4): *ZapWar* 1545 nr 2646 [3 r.]; wfzyſtkié iné lifty y Przywileie [...] od przodków náłzych Królów Polfkich y od nas lámých choeby téż pod Pieczęcią Káncelláriiéy náłzéy álbo Wielkiégo Kſięſtwá Litewfkiégo wyſzły [...] chcemy bydź záchowané *SarnStat* 1039.

»protonotaryjus kancellaryjej« (1): Piſárze terminuá nie tylko dla pámięci, ále y dla znáku: áby *Prothonotarius* Káncelláriiéy wiefdział iáko ma componowáć, y co z czego bráć, y formowáć Act. *SarnStat* 1261.

»rejestr kancellaryjej, w kancellaryjej« = *registra cancellariae JanStat* (2 : 1): ábyfmy z Reyeftrów Káncelláriiéy Oſwięconégo KÁżimiérzá Króla Polfkiégo Oycá náłzého/ Przywiléy koſciółowi Gniéźnieńſkiému przynależący [...] przypifáć/ y odnowić/ y potwiérdzić raczyli *SarnStat* 170, 329, 655 *marg.*

»sekretarz kancellaryjej« (1): Zacnie Vrodzonemu Pánu/ Pánu Mikołáiwowi Náruſzowiczowi/ Sekretarzowi y ſprawcy Káncelláriei Kfięſtwá Lithewfkiego *RejAp* AA2.

»urząd kancellaryjéj, w kancellaryjej« (2 : 1): VRzędy Káncelláriiéy [*Officia Cancellariae JanStat* 288]/ Król nápotym ma rozdáwáć ná Séymie Wálnym z poradá Rádných Pánów. *SarnStat* 318, 321, 329.

»urzędnik kancellaryjej« = *officialis cancellariae JanStat* (3): Vrzędnicy Káncelláriiéy náłzéy będą powinni wfzyſtkim takim/ gdy będą proſić [...] inſzé lifty z kſiąg náłzych [...] pod pieczęcią náłzá wydáć. *SarnStat* 321, 324, 946.

Zestawienia: »kancellaryja koronna« (6): Diar 74; Téż wftáwiamy: [...] ciż obyvátele y drudzy oſiáďloſć máiący w ſprávowánium ſpraw ſwych do Káncelláriiéy Koronnéy/ y do Vrzędników Dworu náłzého będą fie wćiekáć. *SarnStat* 1040, 1061, 1062, 1190, 1191.

»kancellaryja jego (a. waszej) (krolewskiej) miłóſci, krola, krolestwa, krolewska« = *cancellaria regni JanStat, JanPrzyw; cancellaria regis JanStat* [szyk 12 : 1] (6 : 3 : 2 : 2): Przipozew za pieczecia

crola Iego Mczi Cancellariei Gdzie wiecz w rzeczach malei vaznoszi nakladem niemalem biwaią obciążeni sliącz albo iezdząc po thakowe przipozwi pieczethowane *ZapWar 1545 nr 2646*; Bo w tem niemale ubliżenie cierpi Rzeczpospolita od kancelaryji WKM. *Diar 74, 73 [2 r.], 74, 75*; Od listow w Kancellaryey Krolewskiej co dąć. *UstPraw H2; ActReg 158; SarnStat 170, 324, 655, 946, 1166*.

»kancellaryja (Wielkiego) Księstwa Litewskiego« (4): *RejAp AA2; [listy i przywileje]* z Kancellariiéy Koronnéy/ álbo Wielkiego Księstwa Litewskiego zá wierné fluzby nádané olobam iákiégózkolwiek ftanu y powołania będącym [...] mieć y zachować chcemy *SarnStat 1061, 1039, 1190*.

Szereg: »urząd i kancelaryja« (1): [*takowe przedanie imienia*] ma w powiecie fwym włafnym tám gdzie ono imienié leży/ wedle ftaré⁶⁰ zwyczajiu vczyniń w fądzie Ziemskim włafnym/ [...] choćiayby to odftępując od ziemie y powiatu fwego vczyniń/ krom vrzędu y Kancellariiéy Króla Iego M. y Séymu Koronného Wálného *SarnStat 1166*.

b. *Archiwum; archivum Mącz, Calep, Cn; grammatho-phylacium, tabularium Mącz, Cn; tablinum Calep; archium, chartophylacium Cn (4)* : Archivum, Latine tabularium, Mieifce/ álbo/ skliep/ w którym Ziemskie/ álbo/ mieifckie/ álbo/ też Konfiftorskie Xięgi chowáyą. Cancelloria/ álbo też Confiftors. *Mącz 15a, 148c; Archivum – Grod, cancellaria* gdzie kfiąg położenié ieft. *Calep 90a, 1043b*.

Synonimy: **b.** *grod, konsystorz.*